

lo smulkiai atpasakoti sausio įvykius. Sausio 10–15 d. įvykęs Klaipėdos krašto užėmimas, vėlesnis jo prijungimas prie Lietuvos ir prancūzų karinių pajėgų išvykimas daugiausia atspindi muziejaus ikonografinėje medžiagoje. Fotografijose įamžintas prancūzų pasiruošimas išvykti, karo laivas „Voltaire“, kuriuo 1923 m. vasario 19 d. prancūzų batalionas buvo išgabentas iš Klaipėdos. Iškalbingos Klaipėdos krašto savanorių, jų armijos karinio parado fotografijos. Prie Klaipėdos kareivinių įsiamžinusių Lietuvos Respublikos reguliariosios kariuomenės karių nuotrauka tarsi simbolizuoja esminį Klaipėdos istorijos lūžį. Iš šios temos negausių fotografijų, gautų iš Prancūzijos, išsiskiria 1923 m. kovo mėn. Prancūzijos fotografijų salone daryta nuotrauka. Joje įsiamžino Klaipėdą gynusių 21-ojo šaulių pėstininkų baliono karininkų grupę.

► Parodą rengė Mažosios Lietuvos istorijos muziejaus darbuotojai Zita Genienė, Zita Mazaliauskaitė, Regina Mečinskienė, Siga Vaičiūnienė, Julius Žukas ir Klaipėdos dizaino centras. Pirmasis parodos pristatymas vyko Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje 2007 m. sausio 15 d. Kovo 20 d. ji buvo atidaryta Vilniuje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje, nuo balandžio 26 d. – Vytauto Didžiojo karo muziejuje Kaune.

► Rugsėjo 14–30 d. parodą planuojama eksponuoti Paryžiaus Venseno pilies rūmuose, spalio 8–19 d. – Europos Tarybos rūmuose Strasbūre, lapkričio 5 d.–gruodžio 20 d. – pietų Prancūzijos Monpeljė miesto Pėstininkų muziejuje.

► Paroda įamžinta kataloge lietuvių ir prancūzų kalbomis „Prancūzai Klaipėdoje 1920–1923 m.“ (sudarytojos – Zita Genienė, Siga Vaičiūnienė), kurį išleido leidykla „Libra Memelensis“. Į jį įtrauktos įdomiausios ir vertingiausios parodos nuotraukos ir dokumentai, iš viso – 158, taip pat du įvadiniai straipsniai. Istorikas J. Žukas pateikė 1920–1923 m. istorinių įvykių apžvalgą, dr. Bernardas Jusserandas apibūdino surinktą ikonografinę medžiagą, prancūzų gyvenimą Klaipėdoje, pristatė vadovaujančių pareigūnų ir kai kurių karininkų biografijas.

► Parodos organizatoriai dėkoja Cezard, Couvidou Fagedet, Faure, Geo-Gerald, Joly, Odry, Petisné, Pruvot, Thibeaud, Vaukaire šeimoms už galimybę naudoti jų archyvuose saugomas fotografijas ir dokumentus, taip pat šio projekto rėmėjams: Lietuvos Respublikos kultūros ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Prancūzų kultūros centrui Vilniuje, Krašto apsaugos archyvinių dokumentų skyriui (Prancūzija), oficialiam „Peugeot“ atstovui Klaipėdos apskrityje UAB „Automobilių lagūna“, Rotary klubui „Klaipėda“.

Rokiškio krašto muziejuje – konferencija apie dvarus

Ona MACKEVIČIENĖ

2007 m. birželio 12 d. Rokiškio krašto muziejaus baltojoje salėje šurmuliavo solidi publika.

Į konferenciją „Tyzenhauzai Lietuvoje ir kaimyninėse valstybėse“ rinkosi šalies mokslininkai, muziejininkai, svečiai iš kaimyninės Baltarusijos.

Mintis pakviesti žmones į tokią konferenciją, kurioje būtų aptarta dvarų įtaka valstybės gyvenimui, muziejininkams kilo neatsitiktinai. Šiais metais sukako 180 metų, kai gimė Rokiškio grafystės savininkė, dailininkė, žymi filantropė Marija Tyzenhauzaitė Pšezdzieckienė, ir 130 metų, kai gimė jos anūkas, paskutinysis Rokiškio dvaro savininkas grafas Jonas Pšezdzieckis.

Tyzenhauzai – sena ir galinga giminė – į Baltijos valstybes kartu su Kryžiuočių ir Kalavijuočių ordiniais atsikėlė XII a. Atitrūkę nuo savo tikrosios tėvynės Vokietijos, jie, atradę antrąją gimtinę, čia įsikūrė ilgam. Ėję įtakingas pareigas, jie Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei pradėjo tarnauti XVI a. Tyzenhauzai tapo žinomais valstybės veikėjais, ekonomistais, mokslininkais, švietėjais, meno ir kultūros žmonėmis. Kai kurie šios giminės atstovai savo svariais darbais padarė įtaką ne tik į Lietuvos, bet ir į pasaulio istorijai. Apie tai savo pranešime „Tyzenhauzai Rokiškio krašte“ kalbėjo filosofas Bronius Deksnys, dailėtyrininkas Vladas Gasiūnas, skaitęs pranešimą „Tyzenhauzų portretai Rygoje“. Rokiškio ir Postavų (Baltarusija) dvaro savininko, žinomo ornitologo Konstantino Tyzenhauzo mokslinę veiklą ir jo surinktų paukščių kolekciją klausytojams savo pranešime „Grafo Tyzenhauzo paukščių kolekcija seniausiame zoologijos muziejuje Lietuvoje“ pristatė dr. Grita Skujienė, o Prano Gudyno muziejinių vertybių restauravimo centro restauratoriai Eglė Virpilaitienė, Eglė Piščikaitė ir Paulius Zovė kalbėjo apie vargus ir džiaugsmus restauruojant 1848 m. kartografo Mykolo Skinderio braižytą Rokiškio grafystės žemėlapi – mūsų muziejaus ekspozicijų puošmeną. Medžiagą apie pirmąją istorinėje Lietuvoje gimusią moterį rašytoją grafitę Sofiją Tyzenhauzaitę konferencijai pateikė Danutė Mukienė. Prie garbių prelegentų prisidėjo ir Rokiškio muziejininkai, pristatę pranešimą apie paskutinįjį Rokiškio grafą Joną Pšezdzieckį ir jo šeimos fotografijas.

Parodos „Prancūzai Klaipėdoje 1920–1923 m.“ atidarymas Mažosios Lietuvos istorijos muziejuje 2007 m. sausio 15 d. Iš dešinės: Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos ambasadorius ypatingiems pavedimams D. Junevičius, muziejaus direktorius dr. J. Genys, Klaipėdos miesto meras R. Taraškevičius, Prancūzų kultūros centro Vilniuje direktorė S. Lemasson, dr. B. Jusserandas. Nuotrauka iš MLIM archyvo

Conference on Estate Palaces at Rokiškis Area Museum

Ona MACKEVIČIENĖ

On 12 June, 2007, the conference *Tyzenhouzes in Lithuania and Neighboring States* took place in the White Hall of Rokiškis Area Museum. Lithuanian scholars, museum staff and guests from the neighboring Belarus took part in it. The idea of the conference to discuss estate influence to the state life was born on the occasion of 180th anniversary of birth of Rokiškis County owner, painter, the prominent philanthropist Maria Tyzenhauz - Psezdziecky and the 130th anniversary of birth of her grandson Count Jonas Psezdziecky, the last owner of Rokiškis Estate Palace. The article concisely describes the story how the Tyzenhauz family moved to Lithuania and how they lived in this area, moments of their participation in the state and social activities, their importance to Lithuanian and world history. Presentations were delivered by guests from Postavy town in Belarus. The nice mood for the conference participants was created by the soloist Vilma Likienė of Panevėžys Musical Theatre and the exhibition "Are Rokiškis Area Estates Alive?" of the photographer Darius Baltakis.

► Konferenciją galima vadinti tarptautine, nes tą dieną pranešimus skaitė ir Rokiškio muziejaus svečiai iš Baltarusijos, Postavų miesto. Baltarusijos rašytojų sąjungos narys, kraštotyrininkas Igoris Prakapovičius ir vietos muziejaus direktorė Raisa Kuračenko konferencijos dalyvius supažindino su Tyzenhauzų veikla Baltarusijoje, atkreipė dėmesį į Postavų miestelio perstatymą, vykusį XVIII a. 6–8-ąjį dešimtmetį, kaip buvo sumanęs LDK išdininkas Antanas Tyzenhauzas.

► Konferencijos dalyvius maloniai nuteikė Panevėžio muzikinio teatro solistės Vilmos Likienės dainavimas, o fotografo Dariaus Baltakio paroda „Ar gyvi Rokiškio krašto dvarai?“ privertė susimastyti apie buvusį dvarų spindesį ir šiuolaikinį daugumos skurdą. ■

Nuotraukos iš RKM archyvo

Baltarusijos rašytojų sąjungos narys kraštotyrininkas Igoris Prakapovičius

Postavų muziejaus direktorė Raisa Kuračenko ir Rokiškio rajono vicemerai Algis Kazulėnas

Konferencijos akimirka